

Hřích v evolučním kreacionismu

Denise O. Lamoureux

Sabina Jesenovská

JESENOSKÁ, S.: Sin in evolutionary creationism of Denis O. Lamoureux. *Studia Aloisiana* 3, 2021.

The concept of original sin is generally understood in the Christian interface as an event of abuse of human freedom. With the involvement of the evolutionary process in creationist theory, the period and the way in which sin enters the world is highly problematic. The article focuses on how to solve this problem from the point of view of evolutionary creationism, specifically on the original approach of the Canadian theologian, biologist and philosopher Denis O. Lamoureux.

Keywords: Lamoureux, evolutionary creationism, sin, Adam, spiritually fit, gradual polygenism.

Utrpení a smrt spolu s pádem do hříchu jsou stěžejním tématem křesťanské etiky. Lamoureux se pojmu přirozeného zla samostatně věnuje v článku „Beyond cosmic fall and natural Evil“ (2016). Napřed si ale vysvětlíme tradiční přístup k pojmu hřích.

Velmi tradiční přístup získáme u Jana Kalvína, který čte Genesis tradičně doslovně. Tradičně se tedy vykládá vstup hříchu do světa tak, že Bůh stvořil svět, který byl původně velmi dobrý a dokonalý. Hřích vstoupil do světa prostřednictvím historické postavy (Adam). Bůh Adama soudil a přivedl na svět nemoc, predaci a smrt. Dále Kalvín připouští, že po této události se na světě manifestují přírodní události, které jsou skutečně zlé.¹ V Genesis se v podstatě objevuje první popis theodicey, první vysvětlení toho, proč je ve světě zlo. Kalvínův výklad vstupu zla/hříchu do světa je ale silně ovlivněn doslovnou hermeneutikou, kterou Lamoureux jako metodu zavrhne. Je-li svět starý tak, jak tvrdí evoluční biologové, není možné, že před člověkem v něm neexistovala například predace. Lamoureux dokonce zpochybňuje myšlenku, že by se v Bibli objevoval popis přirozeného zla.²

1 CALVIN, J.: *Commentary on Genesis*. [online] Přel. John King [cit. 2019-08-26]. URL: <https://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom01.vii.i.html>

2 LAMOUREUX, D. O.: Beyond the cosmic fall and natural evil. In: *Perspectives on Science and Christian Faith*, roč. 68, 2016, 68, č. 1, s. 46.

Dalším termínem spojeným s pádem do hříchu je „prvotní hřích“. Teologické termíny jsou výrazem člověka, a proto Lamoureux tvrdí, že jsou vždy otevřeny revizi. Pojem „prvotní hřích“ ani není nikde v Bibli obsažen. S teologií prvotního hříchu přichází až sv. Augustin. Augustin s pojmem přichází v době, kdy se považovalo za dostatečné vysvětlení vzniku „de novo“. Rekonstrukce pojmu může přijít vždy jen tehdy, přijde-li věda s uspokojivějším vysvětlením původu, což se s objevem evoluce také děje.³ Augustin se stejně, jako ve své teorii Lamoureux, opíral o moderní dobové vědecké poznatky a pracoval v paradigmatu své doby.

„Podle Augustina každý, kdo přichází na tento svět, je již poznamenanán dědičným hříchem, který se předává z pokolení na pokolení od Adama, proto je pro každé novorozeně nutné projít obřadem křtu, jinak na konci pozemského života nedojde spásy. V Augustinově koncepci je totiž vinen každý, novorozenec nevyjímaje, proto je nutný křest. [...] Než se narodíme, jsme nakaženi infekcí; než se nám dostane potěchy světla, jsme zasaženi původností. [...] Pojem žádostivosti je v Augustinově koncepci prvotního hříchu zásadním. Tělesná žádostivost je bezesporu hříchem. Hříšnou povahu dětí tedy vysvětluje na základě jejich samotného početí: ‚Svědectví hříchu jest žádostivost vzniklá dědičným hříchem, který způsobil vzpuru těla a jeho smyslů proti duchu.‘⁴ Děti se rodí z žádostivosti těla, tak se stávají dětmi stvořeného světa. Je však možné je očistit. Znovu se totiž narodí při křtu, tehdy se stávají dětmi božími.^{5,6} Kalvínův i Augustinův model pracují s doslovným výkladem Bible, který se Lamoureux snaží odbourat.

Utrpení – smrt

Evoluční kreacionismus považuje Adama, Evu a zahradu Eden za symboly, protože: „Pád do hříchu je [v těchto koncepcích] zakořeněn ve starověkých vědeckých kategoriích, které neodpovídají přírodě.“⁷ Ztrácíme tak ale přesné historické Kalvínovo a Augustinovo ukotvení události pádu do hříchu: „Evoluční kreacionismus tvrdí, že ústředním záměrem Gen 3 a poselství zahrady Eden, je odhalit, že všichni muži a ženy jsou hříšníky, proto každý z nás musí být vykoupěn krví jehňátka. Gradual polygenism potvrzuje skutečnost hříchu a také to, že hřích vstoupil do světa skrze lidskou evoluci. Tento vstup hříchu však nebyl manifestován jediným rebelským činem jednoho člověka.“⁸ To, že

3 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*. Havertown Eugene : Or: The Lutterworth Press Wipf & Stock, 2008, s. 291.

4 MACHOVEC, M. Poznámky. In: AUGUSTIN. *Význání*, Praha : Akropolis, 2011, s. 524.

5 MCMAHON, K.: *Anselm and the Guilt of Adam* [online] Saint Anselm College, 2004 [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.anselm.edu/Documents/Institute%20for%20Saint%20Anselm%20Studies/Abstracts/4.5.3.2i.21McMahon.pdf>

6 JESENOVSKÁ, S.: *Augustinova teologie prvotního hříchu a jeho pozdější interpretace* (diplomová práce). Ostrava : Ostravská Univerzita, 2016, s. 30 – 31.

7 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 165.

8 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 292.

nevíme, kdy se tak přesně stalo, neubírá na fakticitě těchto událostí, hřích a obraz Boží jsou nepřekonatelnými principy křesťanské víry. Postrádáme tedy dataci, původce hříchu i kauzální spojení, Lamoureux tedy na svá bedra bere úkol pokusit se vystavět novou theodiceu, která by korespondovala s metodou evoluce řízené Bohem.

Lamoureux se snaží načrtnout evolučně založenou teorii theodicey, v níž je utrpení a smrt součástí Božské kreativní metody. Že Bůh utrpení dopustil při budování Izraele, se v Bibli jasně píše, tudíž jinými slovy utrpení je součástí kreacionistické metody Boha (death and suffering exists to display His work). Bible v Lamoureuxově čtení přímo říká, že Bůh je aktivní v predaci (zabití, hřích) a embryologickém vývoji (zrození obrazu Božího), přičemž tyto procesy zahrnují smrtelnost, soutěživost a bolest. Tyto principy jsou stěžejní i v evolučním procesu.⁹

Utrpení a smrt v evolučním procesu jsou účelné. Slovo Boží ukazuje, že utrpení a smrt jsou účelné, jak v pozemském životě, tak poté. Skrze utrpení se uplatňuje jakýsi přirozený výběr duchovně vybavených (spiritually fit) jedinců. Analogický proces tak probíhá při vývoji přirozeným výběrem. Že utrpení dojde naplnění v Ježíši, znamená, že utrpení má Božský účel. Stejně tak v přírodě vede utrpení neadaptivnější jedince k přežití a vytváří tak selekci nejodolnějších genů. A to díky evoluční bolesti (evolutionary pain) a morálce. Utrpení a smrt na Zemi, tedy de facto vede k naplnění Božího evolučního cíle – stvoření dokonalé bytosti člověka. Tudíž je smrt z globálního úhlu dobrá, protože celý Boží záměr je dobrý.¹⁰

Bolest a morálka mají v evoluci význam. Když Lamoureux vysvětluje predátory v přírodě, pohlíží na ně skrze písmo. Závěrem deklaruje, že predace je součástí řízeného a dodržovaného plánu. Predace (smrt) v přírodě je v takovémto novém světle dobrým principem, protože naplňuje Boží plán,¹¹ takto se tedy bude evoluční pohled na predátorské „vraždění“ a pohled Bible shodovat.¹²

Gradual polygenism

V souvislosti s hříchem hovoří Lamoureux o časově ohraničené (punctiliar) události, která mohla být buďto jednorázová (monogenism) nebo vícečetná (polygenism). Pojmosloví čerpá z řečtiny, kdy monogenismus rozkládá na: monos „jeden“ a genesis „začátek“, zatímco polygenismus přeložíme jako: polus „mnoho“ a genesis „začátek“. Sám naproti tomu zastává teorii gradual polygenism, kdy se Boží obraz a lidská hříšnost postupně skrze mystérium projevovaly po mnoho generací vyvíjejících se předků. Původ duchovních

⁹ LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 302 – 303.

¹⁰ LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 303.

¹¹ LAMOUREUX, D. O.: *Beyond the cosmic fall and natural evil*, s. 52.

¹² LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 296.

charakteristik, které definují a odlišují člověka, není v historii charakterizován jedinou časově ohraničenou událostí. Tyto metafyzické skutečnosti spíše vznikaly pomalu a způsobem, který nelze plně pochopit. Na tomto místě, kdy konstatuje, že člověk není sto některé věci ani v budoucnu pochopit se silně přidržuje křesťanské dikce. Projevy hříchu v průběhu evoluce přirovnává projevům v embryologickém vývoji. Co je ovšem podstatným bodem takového postupu je, že nikdy nemohli existovat Adam a Eva, či Adamové a Evy, aktéři události prvotního hříchu.

Proč vlastně Lamoureux takový postup volí? Takový pohled je podle něj oproštěn od předpokladu, že na první kapitoly Bible je třeba pohlížet prismatem vědeckého a historického konkordismu. Naproti tomu evoluční monogenismus a časově ohraničený polygenismus jsou v různé míře, ale přesto - konkordistickými modely.¹³

Metafyzický skok

Stejně jako dávní autoři Bible a současní čtenáři i biologové a religionisté používají ve svých výkladech různé kategorie. Pro jejich postavení na stejnou roveň tak, aby spolu mohly kooperovat, si Lamoureux vypůjčuje slovník analytické filozofie. Ač se může zdát zapojení pojmů analytické filozofie kontroverzním, Lamoureux v této metodě rozhodně není jediným autorem. Willem Frederik Zuurdeeg sepsal celou knihu, v níž přistupuje za pomoci analytické filozofie k religionistice (*An Analytical Philosophy of Religion*, 1958). V ní právě vysvětluje takový metafyzický skok, s nímž Lamoureux pracuje.

Někteří klasičtí autoři jako Hume jsou proti použití vědeckých či logických postupů, mluvíme-li o náboženství. Avšak Zuurdeeg takovéto postupy zaměstnává a tvrdí, že metafyzikou označujeme i to, kdy člověk mluví o inteligibilním veškerenství, přičemž může být použit i slovník etiky. Tedy jinými slovy, pokud člověk mluví o metafyzice, může provést skok z jednoho rámce diskurzu do druhého. Znamená to, že koncepty legitimně použité v jednom rámci, budou stejně tak použitelné i v druhém rámci. Charakteristiky, které přikládáme prvnímu významu konceptu (use-meaning), budou přeneseny do druhého rámce významu (employ-meaning). Zuurdeeg tvrdí, že takovéto skoky ve významech zabraňují strnutí myšlenek v diskurzích a napomáhají ve vývoji.¹⁴

Lamoureux právě takovýto metafyzický skok ve své teorii používá. Ale od začátku: Bůh podle něj tedy tento svět stvořil a stvořil také metodu, pomocí níž se tento svět vyvíjí. To ale neznamená, že do světa dále nezasahuje, zasahuje do něj skrze zázrak. Pojem zázrak je ale příliš vágní a je možné pod něj zahrnout široké množství událostí. Boží projevy nemusí být jen dramatic-

¹³ FLAMAN, P. J. P.: *Evolution, the Origin of Human Persons, and Original Sin: Physical Continuity with an Ontological Leap*. [online] The Heythrop Journal. 2014. [cit. 2021-04-26]. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/heyj.12237>

¹⁴ ZUURDEEG, W. F.: *An analytical philosophy of religion*. Oxon; New York : Routledge, 2013, s. 130 – 131.

kými zázraky.¹⁵ Projevují se také pozvolna a přirozeně, Lamoureux je dělí do několika kategorií.¹⁶

Boží zásahy rozděluje Lamoureux do dvou kategorií: intervencionismus a prozřetelnost. Pod intervencionismus spadají přímé a dramatické zásahy narušující rutinu a pojmem prozřetelnost označuje jemnější nepřímé zásahy, které nevnímá každý.¹⁷ Obě kategorie mohou působit na rovině kosmologické tak na rovině osobní, čímž dostaneme čtyři různé boží zásahy, přičemž některé z kategorií jsou nečekané a jiné jsou rutinní zásahy vysvětlující např. neustálý pohyb vesmíru.

Bůh se předkládá ve dvou knihách v knize slov a v knize činů. Kniha slov je zjednodušeně Bible, jedná se o projevy Boží existence, tedy inspiraci pro sepsání Bible, tuto část Božího zjevení studuje teologie. Pro vědeckou obec jsou zde Boží činy, které čteme v knize přírody, zjišťujeme, jak svět vznikl a do této části spadá také studium evoluce.¹⁸ Věda samotná není schopná popsat celý svět, existují kategorie, pro něž nemá pojmenování ani vysvětlení. Odklon ke kategoriím stvoření, zázrak (mystérium) a vliv hříchu (odklon od vědeckých klasifikací pravdivosti, korespondence, koherence, atd.) nazývá Lamoureux nutným „metafyzickým skokem“. Metafyzický skok nemá přesně danou matematickou strukturu, zakládá se na subjektivní intuici, ale také zahrnuje intelektuální stránku. Lamoureux považuje za nezbytné pro komplexní vysvětlení světa, aby všechny tyto kategorie společně kooperovaly.¹⁹

Závěr

Jak jsem nastínila výše, v tradičním přístupu máme zahradu Eden, kde byl člověku (tj. Adamovi) dán dar svobody.²⁰ Adam své svobody zneužil a uvrhl všechny své potomky, tedy celé lidstvo do hříchu. Jak taková událost může být uvedena do souladu s evoluční teorií vzniku lidského druhu?

V rámci své metodologie Lamoureux podotýká, že příběh Genesis, nemůžeme číst doslovně, ale alegoricky. Postavu Adama považuje za „náhodné plavidlo“ sloužící ke zprostředkování neomylných duchovních pravd, které si Bůh přál sdělit prostřednictvím starověkých kultur.²¹ Lamoureux je přesvědčen, že: „biologická evoluce je fakt. Lidská evoluce je fakt. A ve světle nedávných genetických důkazů je fakt, také to, že lidé nepocházejí pouze z jediného páru lidí.“²² Těmito výroky se Lamoureux přiklání na stranu zastánců ahistoricity Adama.

15 Zázrak či mystérium: tento pojem používá Lamoureux jako kategorií.

16 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 103.

17 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 54.

18 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 65.

19 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 70 – 79.

20 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 100.

21 STUMP, J.: Interpreting Adam: An Interview with Denis Lamoureux. In: *Bilogos* [online]. 2014 [cit. 2021-1-22]. URL z: <https://bilogos.org/articles/interpreting-adam-an-interview-with-denis-lamoureux>

22 STUMP, J.: Interpreting Adam: An Interview with Denis Lamoureux. In: *Bilogos* [online]. 2014 [cit. 2021-1-22]. Dostupné z: <https://bilogos.org/articles/interpreting-adam-an-interview-with-denis-lamoureux>

Ovšem ani toto řešení nemusí nutně odporovat:

- a) Předávání dědičného hříchu mezi lidmi;
- b) Evoluci druhů;

Podle C. V. Pospíšila, římskokatolického teologa a profesora systematické teologie, který se vedle překladu teologických dokumentů a studiu románských jazyků léta věnuje „střetu“ paleontologie a teologie, je tato situace řešitelná. Apeluje na to, že bezkonkurenčnost se týká čisté paleoantropologie, jakmile ale paleoantropologové vstupují na pole filozofie, situace se zásadně proměňuje, protože v interpretačních vědách je střet interpretací normální záležitostí.

Pro věřícího člověka jsou čistě imanentistické a materialistické interpretace archeologických nálezů kosterních pozůstatků nepřijatelné. To ale není, jak uvádí, střet s paleoantropologií jako takovou, nýbrž polemika s určitou filozofií. Současná teologie se již tak urputně neváže na monogenismus a otvírá se také polygenistické alternativě vzniku lidského rodu. Netřeba odbočovat k této otázce, protože Pospíšil v zápětí přikládá možné řešení problému, jak po jedné rodové linii předávat poškození lidské přirozenosti: „... současná paleogenetika nás informuje o vzniku dnešního lidstva z „jedné mitochondriální Evy“, což klidně mohla být i skupina několika desítek, ba stovek prametek lidského rodu, podle všeho před zhruba 150ti tisíci lety někde ve východní Africe. První závěr Wilsonova výzkumu podle Soukupa zní takto: „Nízký počet mutací v mtDNA nasvědčuje tomu, že všechny současné lidské populace sdílely před 200 až 140tisíci lety společného předka.“²³

Tím nechce Pospíšil říci nic jiného, než že v minulosti pravděpodobně existoval jedinec, anebo mnohem blíže pravdě skupina jedinců, která své svobody zneužila: „Jistě budeme vcelku snadno souhlasit s tvrzením, že druhá a třetí kapitola knihy Genesis není popisem historické události. V tomto vyprávění jde o otázku po původu zla ve světě a o kořen zkaženosti lidských bytostí. Geniální odpověď zní: Zdrojem zla je zneužití lidské svobody. Jak již bylo konstatováno, nějaké závažné osobní zneužití svobody muselo být první.“²⁴ Pokud ještě zůstaneme v teologickém rámci, kdybychom negovali existenci prvotního hříchu, jen obtížně bychom unikli z tenat dualismu, Bůh by nebyl doopravdy transcendentní a my svobodní.

Naskytá se otázka, jak můžeme z jediných důkazů o prvních lidech, které máme k dispozici tj. z kosterních pozůstatků a kamenných artefaktů vyčíst informace o jejich mravní úrovni. Jistě neměli stejně rozvinutou kulturu a technologii jako my, zde samozřejmě proběhl nepopíratelný rozvoj, nicméně mravně mohli být na netušeně vznešené výši, tvrdí Pospíšil, o což právě kvůli zneužití svobody přišli.²⁵

23 POSPÍŠIL, C. V.: K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“. In: *Studia theologica*, roč. 11, 2009, č. 1, s. 82.

24 POSPÍŠIL, C. V.: *K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“*, s. 83.

25 POSPÍŠIL, C. V.: *K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“*, s. 84.

Chceme-li obě teorie sladit je třeba biblický ráj chápat jako popis nikoli nějaké historické fáze existence materiálního světa před hříchem, nýbrž mnohem spíše jako alegorii stavu čistého a nezatíženého lidského srdce otevřeného Bohu a schopného vztahové harmonie s ostatními lidmi i s okolním světem. Tohle všechno člověk ztrácí, když se postaví zády ke svému Stvořiteli.²⁶ To už ale odbočujeme. Důležité tedy je, že nějaké vážné zneužití lidské svobody bylo v dějinách první, o čemž pochybovat nemůžeme. Připustit, že člověk byl stvořen jako zkažený, považuji za neslučitelné se zjevenou pravdou o dobrém stvoření.²⁷

Lamoureux by s Pospíšilem jistě souhlasil na úrovni práce s polygenismem. Téma hříchu je v evolučním kreacionismu stěžejním bodem, protože vyděluje člověka z říše zvířat a dává mu cíl, tj. narušuje tak dysteleologické zaměření evoluce. Chápat ovšem hřích jako jednu jedinou událost v historii lidstva, která by pak zasáhla nás všechny je podle Lamoureuxe neslučitelné se situací, kdy se jeden druh vyvíjí z druhého. Znamenalo by to, že vývoj nebyl postupný, ale že jeden konkrétní pár v jednom momentě zplodil nový druh a dále už k prolínání od této události nedocházelo.

Stejně jako Pospíšil tedy chápe Adama, Evu a zahradu Eden jako symboly, protože: „Pád do hříchu je zakořeněn ve starověkých vědeckých kategoriích, které neodpovídají přírodě.“²⁸ Jak Lamoureux, tak i Pospíšil, si kladou za cíl s přírodou Poselství sladit. Lamoureux vychází z toho, že nevíme, kdy se tak přesně stalo, ale víme, že se tak stalo. Lamoureux jde v pochybách ještě o krok dál než Pospíšil, když tvrdí, že nevíme ani to, kdo je původcem hříchu.

Pokud totiž chápeme jen zahradu Eden symbolicky, jako např. stav čistého a nezatíženého lidského srdce,²⁹ ale Adama a Evu chápeme jako skutečné aktéry, dopouštíme se tak metodologické chyby. Vybíráme jednu část, kterou interpretujeme symbolicky, kdežto jinou interpretujeme doslovně tj. že Adam a Eva či Adamové a Evy byli aktéry konkrétních činů. Podle Lamoureuxe je takový výklad ovlivněn historickým a vědeckým konkordismem. Hlavním Lamoureuxovým úkolem je vyložit skutečnosti okolo pádu do hříchu tak, aby bylo možné je srovnat, sladit a také zapojit do evoluční teorie.

Výsledkem tedy je teorie graduálního polygenismu, kdy se stejně jako některé fyzické znaky, které se během vývoje postupně na jednotlivých druzích ukazují čím dál nápadněji, ale u některých jedinců třeba zatím ne, analogicky se u člověka projevoval hřích, který nakonec vyústil v to, že je naším charakteristickým rysem, jež nás vyděluje od zvířat. Nejedná se tedy o jedinou událost, ale spíše o postupný sled událostí, který se postupně v evoluci projevoval, je to však kategorie, která nás od ostatních druhů odlišuje.

26 POSPÍŠIL, C. V.: *K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“*, s. 86.

27 POSPÍŠIL, C. V.: *K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“*, s. 82.

28 LAMOUREUX, D. O.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*, s. 165.

29 POSPÍŠIL, C. V.: *K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“*, s. 86.

Literatura

- CALVIN, J.: *Commentary on Genesis*. [online] Přel. John King [cit. 2019-08-26]. URL: <https://www.ccel.org/ccel/calvin/calcom01.vii.i.html>
- FLAMAN, P. J. P.: *Evolution, the Origin of Human Persons, and Original Sin: Physical Continuity with an Ontological Leap*. [online] The Heythrop Journal. 2014. [cit. 2021-04-26]. Dostupné:
- JESENOVSKÁ, S.: *Augustinova teologie prvotního hříchu a jeho pozdější interpretace* (diplomová práce). Ostrava : Ostravská Univerzita, 2016.
- LAMOUREUX, D. O.: Beyond the cosmic fall and natural evil. *Perspectives on Science and Christian Faith*, 2016, 68.1: 44 – 59.
- LAMOUREUX, D.: *Evolutionary creation: a Christian approach to evolution*. Havertown Eugene : Or: The Lutterworth Press Wipf & Stock, 2008.
- MACHOVEC, M.: *Poznámky*. In: AUGUSTIN. Vyznání. Praha : Akropolis, 2011.
- MCMAHON, K.: *Anselm and the Guilt of Adam* [online] Saint Anselm College, 2004 [cit. 2015-06-17]. URL: http://www.anselm.edu/Documents/Institute%20for%20Saint%20Anselm%20Studies/Abstracts/4.5.3.2i_21McMahon.pdf
- POSPÍŠIL, C. V.: K problematice tak zvané „nové teologie dědičného hříchu“. In: *Studia theologica*, roč. 11, 2009, č.1, s. 80 – 88.
- STUMP, J.: Interpreting Adam: An Interview with Denis Lamoureux. *Biologos* [online]. 2014 [cit. 2021-1-22]. URL: <https://biologos.org/articles/interpreting-adam-an-interview-with-denis-lamoureux>
- ZUURDEEG, W. F.: *An analytical philosophy of religion*. Oxon; New York : Routledge, 2013.

Mgr. Sabina Jesenovská
Filozofická fakulta
Ostravská univerzita
Reální 5
70103 Ostrava
Česká republika
A16622@student.osu.cz